

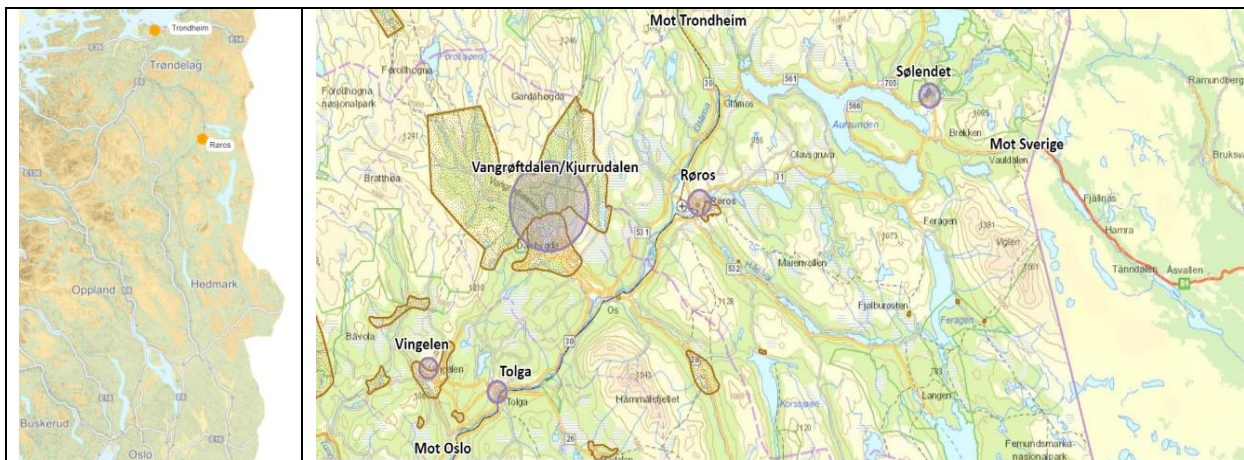

NORDISKA FÖRBUNDET
FÖR KULTURLANDSKAP

Invitasjon til årsmøte i Nordisk kulturlandskapsforbund 2019 - Røros og Os 27.-30. juni

Nordisk kulturlandskapsforbund har gleden av å invitere til årsmøte i Røros- og Nord-Østerdalsregionen. Området inngår i «cirkumferensen», dvs. den regionen som ble sterkt påvirket av bergverksdriften på Røros fra midten av 1600-tallet. Samtidig er dette en region som i dag defineres innenfor «fjellregionen», med et landbruk preget av å være fjellnært, basert på grasproduksjon og beitende husdyr og tradisjonelt avhengig av utmarksressurser og seterdrift. Nord-Østerdalen utmerker seg i dag ved å være en region preget av investeringsvilje og optimisme i jordbruket, samtidig som seterdriften fortsatt står relativt sterkt. Naturgrunnlaget er godt og bl.a. preget av at regionen i stor grad faller innenfor Trondheims-feltet, med bergarter som gir opphav til rik vegetasjon. Se kart nedenfor over Røros-distriktet. Avstand til Oslo er 390 km, Trondheim 155 km.

Årsmøtet har base på Bergstaden hotell, nær Røros stasjon. Hotellet har en matprofil med stort innslag av lokalprodusert mat. Det er togforbindelse fra Oslo via Hamar og fra Trondheim (www.nsb.no) og to daglige flyavganger fra Oslo (www.wideroe.no). Fra Trondheim er det også bussforbindelse (<https://www.atb.no/#/busstider>). For langveisfarende kan fly til Trondheim og tog/buss videre være et alternativ. Se ellers nettsiden til Destinasjon Røros (<https://www.roros.no/reiseinfo/>).

Foreløpig program:

Torsdag 27. juni

Ankomst Bergstaden hotell, innkvartering og kveldssesjon med foredrag fra ca. kl. 18.00:

- Røros-regionen – et kulturlandskap preget av fjellandbruk og gruvedrift
- Røros-mat
- Byggeskikk på setrene i Nord-Østerdalen
- Seterdrift og bruks- og eiendomsrett i Vangrøftdalen/Kjurrudalen

Middag på hotellet

Fredag 28.6 Bussekskursjon til det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet Vangrøftdalen/Kjurrudalen i Os

Program i Vangrøftdalen/Kjurrudalen – et utvalgt kulturlandskap i jordbruket siden 2009.
Guiding v/ lokale ressurspersoner

Vangrøftdalen/Kjurrudalen er et seterområde med rundt 130 setre, hvorav ca. 40 fortsatt drives på tradisjonelt vis. Kua blir tatt inn og melket på setra og slippes ut i utmarka for å beite. Denne driftsformen opprettholder et åpent kulturlandskap rundt setrene og ivaretar den rike vegetasjonen i området. Fra gammelt av var seterdalene inndelt i slåtter. I tilknytning til disse ligger flere slåttebuer og løer. Graset ble fraktet hjem til gården og brukt til vinterfôr. Noen slåttearealer blir holdt i hevd med jevnlig slått.

Berggrunnen består av kalkrike kambrosilurbergarter som har gitt opphav til et næringsrikt jordsmonn og svært rik vegetasjon. Det er nesten 400 plantearter i området. En rekke arter som er nasjonalt eller regionalt truet forekommer her. Mange av disse finner vi i kulturlandskapet.

Bygningsmiljøet i seterdalene er sjeldent. Det er mange bygninger knyttet til hver seter og det er et betydelig antall verneverdige bygninger og bygningsmiljøer.

Mulige programpunkter og stoppesteder i Vangrøftdalen (endelig program ikke fastsatt):

- Skoleprosjekt om kulturminner i seterlandskapet
- Fossekleiva; tidligere gruveområde
- Sanke- og skillekve for sau på utmarksbeite
- Kløftåsen; setergrend med aktiv seterdrift, verdifullt bygningsmiljø og diverse skjøtselstiltak
- Utistuvollen; Lunsj på fredet setertun der bygninger er istandsatt og brukes aktivt som seterkafé. Skjøtselstiltak rundt vollen.
- Pilegrimsmyra; Artsrik slåttemyr i aktiv skjøtsel
- Snuddvollen; gåtur langs kultursti med utslåtter og utløe
- Spellmovollen; seter i aktiv drift i den innerste delen av dalen. Skjøtsel av beitemark, byggeskikk, ferdselsproblematikk. Kaffe og vafler

29.6 Bussekskursjon fra Røros til Sølendet slåttemyrreservat

Avreise med buss i retning Brekken via Glåmos. Turen går gjennom et fjellnært, verdifullt kulturlandskap på nordsiden av innsjøen Aursunden. Mulig stopp på Sakrisodden med Norges eneste forekomst av sibirstjerne (*Eurybia sibirica subsp. Subintegerrima*).

Kalsa gårdsbakeri

- «Sommerstuggu» med gårdskafé, restaurert med støtte fra Norsk kulturminnefond og tildelt «Olavsrosa» fra Norsk kulturarv
- Servering av kaffe og hjemmembakt lemse
- Gårdsdrift før og nå i ei fjellbygd

Sølendet naturreservat – «Orkideenes paradiset».

Guiding v/ prof. em. Asbjørn Moen, NTNU Trondheim m.fl. Lunsjpakke inntas underveis.

Sølendet er et stort slåttemyrområde som ble brukt av bønder i Brekken. Reservatet er på 3,1 km², av dette dekker rik myr- og engvegetasjon ca. 2 km². Hvert år ble det høstet ca. 100 tonn med høy som ble kjørt ned til gardene i løpet av vinteren. Utmarksslåtten på Sølendet la beslag på ca. 1000 dagsverk hvert år.

Etter fredningen i 1974 ble det gjennomført en storstilt restaurering av reservatet, og 1,6 km² nå skjøttes som slåttemark. Tre høyløer og to slåttebuer er restaurert, og reservatet framstår i dag som et levende og variert kulturlandskap som kan oppleves gjennom to naturstier. Sølendet har rik flora med 294 arter av karplanter (inkludert underarter og krysninger, og inkludert 25 orkidetyper) og 274

mosearter. Med basis i undersøkelser på Sølendet, er det gjennomført fem doktorgradsoppgaver og åtte hovedfag-/masteroppgaver. Langtidsstudiene, med årlige registreringer, går mer enn 40 år tilbake.

Retur til Røros langs sørsiden av Aursunden. Mulige kortere stopp underveis kan være

- Damanlegget ved Hittersjøen
- Gruvhaga-landskapet ved Olavsgruva og Storwartz gruve

Middag på hotellet

Årsmøte på hotellet

30.6 Røros - bergstad med verdensarvstatus. Vandring i byen og det nære kulturlandskapet

Vandring i bergstaden Røros og ut i det nærliggende kulturlandskapet.

Guiding v/ Randi Borgos, Røros-museet og Magnus Borgos, verdensarvsenteret i Røros kommune

Da kobberverket på Røros ble etablert i 1644, var det kun én gård der hvor bergstaden etterhvert vokste fram. I 1646 ble den første smeltehytta bygd ved Hitterelva, og gårdsanleggene ble anlagt på rekke og rad i en bymessig struktur i tilknytning til smeltehytta. Denne strukturen er fortsatt intakt i dag. Kobberverket planla byens struktur, og man tok med seg de internasjonale trendene under oppbyggingen av bergstaden. Med sine rettvinklede gateløp ble byen anlagt etter renessansens idealer, men påvirket av barokken under gjenoppbyggingen av byen etter at svenske soldater brente ned byen både i 1678 og 1679.

Verksarbeiderfamiliene måtte også være gårdbrukere, med bolighus og uthus samlet tett i tett langs de to hovedgatene i bergstaden. På jordteigene rundt byen dyrket de vinterfôr til husdyra sine - fortsatt kan man se mange av høyløene på de mange teigene utafor Røros. Kombinert med seterbruk på sommertid ga disse fjellgårdene et livsviktig grunnlag for å overleve i den karrige naturen.

Selve bergstaden og den spesielle trearkitekturen ble i 1980 innskrevet som verdensarv. I de senere årene har også kulturlandskapet rundt fått bedre vern, og er nå en del av verdensarvområdet. Sporene etter gruvedriften gjennom avskoging, slagghauger, taubane og andre anlegg i gruveområdene preger fortsatt kulturlandskapet. På samme vis har jordbruket med jordteigene rundt og seterdrifta i liene rundt gitt området en helt spesiell karakter.

Tema under guidingen:

- Arbeidet med verdensarven
- Bystrukturen og Røros kyrkje
- Landskapet rundt Røros med slagghaugene og jordbruksområdet «Småsetran»
- Uthusprosjektet; prosjekt siden 1993 for bevaring av gamle driftsbygninger etter antikvariske prinsipper

Avslutning senest kl. 13.00

Påmelding og pris:

Årsmøtet og tilhørende ekskursjonsprogram er åpent for alle medlemmer av kulturlandskapsforbundet, men antall ekskursjonsdeltakere er begrenset til maks. ca. 55 personer. Ved påmelding er det «først til mølla» som gjelder, men likevel slik at vi vil fordele deltakere på alle de nordiske landene. Deltakerne blir i utgangspunktet innkvartert på dobbeltrom, men det kan bli muligheter for noen enkeltrom etter spesielt ønske (oppgi ev. avtalt «romkamerat» eller om du ønsker enkeltrom ved påmelding).

Prisen blir ca. 4000 norske kroner, med et tillegg på ca. 800 kroner for ev. enkeltrom. Dette inkluderer tre overnattinger på hotellet, alle måltider fra og med middag 27.juni til og med frokost 30. juni, guiding, buss og annet som inngår i programmet. Årsmøteekskursjonen er støttet økonomisk av Letterstedtska föreningen og Landbruksdirektoratet (klima- og miljøprogrammet).

Du melder deg på i et elektronisk skjema som du finner på nettsiden www.kulturlandskap.org (se fanen «Årsmøter» fra **28. januar**). Merk at det skal skrives bare ett navn i hvert påmeldingsskjema. Har du ikke tilgang til internett, kan du ta kontakt med Stig Horsberg, Ole Edwardsens veg 19, 2614 Lillehammer, Norge, tlf. (+47) 996 14 716.

Deltakerplasser fordeles i første omgang blant de som har meldt seg på **innen søndag 24. februar**, og det blir satt en frist på ca. 2 uker for innbetaling av depositum på ca. 50 % av totalprisen. Dersom det ikke er plasser nok, blir de øvrige satt på venteliste. Ledige plasser fordeles ellers fortløpende til de som melder seg på senere. Depositum vil **ikke** bli tilbakebetalt ved forfall, uansett årsak, dersom det ikke er andre som kan overta plassen.

Med hilsen

Styret i Nordisk kulturlandskapsforbund